

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Joannis Bonae, Eminentissimi S. R. E. Titulo S. Bernardi
Ad Thermas Cardinalis Presbyteri Opera Quotquot
hactenùs separatim edita fuerê Omnia**

Bona, Giovanni

Antverpiae, 1677

Cap. XII. De spiritu humano. Mira ejus diversitas. Vnde haec oriatur. Quàm
difficilis ipsius cognitio. Quibus signis discerni possit.

urn:nbn:de:hbz:466:1-10805

non recordatur, aut de his interrogatus nescit respondere. Plura de his alii: hæc pro meo instituto satis sunt.

15. Quia diabolus carnis & mundi satellitio uti solet, ut suggestionibus suis hominem ad malum impellat, pauca huic Capiti de spiritu carnali & mundano adnectenda sunt. Caro domesticus hostis, quo carere non possumus, semper concupiscit adversus spiritum: mundus in quo vivere nos oportet, nos undique obsidet, suisque principis, quæ ex parte diaboli sunt, nos imbuere non cessat. Caro semper suggerit mollia, mundus vana. Sapientia carnis Deo inimica nihil sapit nisi delicias: prudentia mundi in quærendis divitiis & honoribus incessanter occupatur. Carnis desideria sunt infinita: mundi superbia immensa est. Spiritus carnis cogitationes suggerit de potu, de cibo, de somno, de sensuum voluptatibus: spiritus mundi de arrogantia, de iactantia, de opibus, de ambitione, de dignitatibus. Carnalis spiritus decipit interdum viros spirituales carnalem in eis amorem erga aliquam personam excitans sub specie pietatis & spiritualium institutionum. Hoc visco captæ animæ sanctæ, quæ jam libero volatu per alta caelorum discurrebant, in laqueum perditionis pudendo lapsu ceciderunt, quod sæpe vidimus cum multorum scandalo, & ipsarum deplorabili ruina. Facile autem disceroit carnalis amor, neque enim ignis abscondi potest, lumine qui semper proditur ipse suo. Et primo quidem indicium est carnalis amoris pauca de Deo loqui, plura de se, & de mutua dilectione: se mutuo laudare, invicem adulari, vitia & defectus excusare. Sequitur in alterius absentia inquietudo, & ex ea molestæ cogitationes, ubi sit, quid agat, quando veniet, an alteri impendat affectum. His accedunt carnis blanditiæ, gestuum insolentia, solitarii secessus, occulta colloquia, atque alia ejusdem generis, quæ scribere superfluum est. Sanctus vero & spiritualis amor nihil horum novit, pudicus est, modestiam servat, nugas odit, oculos continet & manus, angulos non quatit, pacem sectatur, arguit quos amat, orat pro amico, ipsumque in Deo diligit sive præsens, sive absens sit, & se studet in omnibus irreprehensibilem exhibere. Spiritus vero hujus mundi ex suis etiam operibus manifestum se facit: nam ut ait Augustinus (c), Spiritus hujus mundi facit superbos, spiritus hujus mundi facit inflatos, spiritus hujus mundi facit ut putet se quisque aliquid esse, cum nihil sit.

(c) Lib. 50. homil. hom. 14.

CAPUT XII.

De spiritu humano. Mira ejus diversitas. Unde hac oriatur. Quam difficilis ipsius cognitio. Quibus signis discerni possit.

I. **H**umani spiritus nomine, quo intrinsicè movemur & incitatur, illum intelligi, qui à natura nostra peccato originali infecta emanat, ex his quæ supra diximus (a) satis comprobatum est; ubi etiam ostendimus, quibus indicis à divino & diabolico discerni possit. His ergo positis, ea nunc solità brevitate tractanda sunt, quæ ad singularem ejus notitiam propriè spectant. Illud autem antè omnia considerandum, quod hic instinctus ideo ad malum semper impellit, quia homo per peccatum primi parentis à Deo desertus & in seipsum relapsus, nisi divinâ gratiâ sublevetur, pravis subjacet concupiscentiæ motibus, sicut equus & mulus, quibus non est intellectus. Humana natura, ait Prosper (b), in primi hominis prævaricatione vitata, etiam inter beneficia, inter præcepta & auxilia Dei, semper in deteriore est proclivior voluntatem, cui committi non est aliud quam dimitti. Hæc itaque voluntas vaga, incerta, instabilis, imperita, infirma ad efficiendum, facilis ad audiendum, in cupiditatibus cæca, in honoribus tumida, curis anxiosa, suspitionibus inquieta, gloria quàm virtutum avidior, fame quàm conscientie diligentior, & per omnem sui experientiam miserior fruendo his quæ concupiverit, quàm cavendo; nihil in suis habet viribus, nisi periculi facilitatem: quoniam voluntas mutabilis, quæ non ab incommutabili voluntate regitur, tanto citius propinquat iniquitati, quanto acrius intenditur actioni. Sic miserabilem ruinam nostram ille describit prorsus ad mentem Augustini, qui ait (c): Creatus est primus homo in natura sine vitio: creatus est rectus, non se fecit rectum. Quid se autem ipse fecerit, notum est: cæcis à manu figuli fractus est. Regebat enim eum ipse qui fecerat, voluit deserere à quo factus erat: permisit Deus, tanquam dicens: deserat me, & interveniat se, & miseriam suam probet, quia nihil potest sine me. O malum liberum arbitrium sine Deo! Experti sumus quid valeat sine Deo, ideo merito fieri facti sumus. Nulla est vis eloquentiæ, quæ satis valeat hominis lapsu infelicitatem explicare,

L I

quam

(a) Cap. 3. & 4. (b) Lib. 1. de vocat. gentium cap. 6.
(c) Ser. 11. de verbis Apostoli.

quam pronus ad malum sit, quam inhabilis ad bonum, quot ærumnis expositus, quot morbis oppressus. Sicut veneno infecta potio totum corpus pervadit & inficit; ita magni illius peccati mortiferum virus totum genus humanum infecit, perdidit, destruxit. Inde tracta mortalitas, inde animi corporisque corruptio, inde cæcitas & ignorantia, hinc curæ inutiles, hinc noxiæ cupiditates, hinc lites, discordiæ, & bella; hinc vani timores & insana gaudia, & non minor miseriarum multitudo quam criminum. Hinc densis tenebris offuscata mens evanesceit in cogitationibus suis: voluntas languens ac viribus destituta concupiscentiæ & iniquitati turpillimâ servitute famulatur. Hinc homines quotquot sunt, nisi sanentur & liberentur gratiâ Christi, infixi in limo profundi oculos avertunt à summo bono, & in amorem sui convertunt, perpetuò effusi in sensuum voluptates, nihilque agentes nisi ut hominibus placeant, & gloriæ serviant. Hoc principium humanorum instinctuum est, ex infecta radice pessimus fructus. Humana quippè natura, ait Gregorius (d), à statu conditionis spontè lapsa, & corruptionis suæ putredini subdita, dum sibi ex semetipsa molestias gignit, hoc est jam facta quod tolerat. Undè nunc est ad summa appetenda se erigit, mutabilitatis lubricæ impulsu protinus ad semetipsam cadit; Cogitationis suæ gressum figere nititur, sed infirmitatis suæ lapsibus enervatur. Quæ nimirum mutabilitatis suæ onera, quia volens expetiit, nolens portat.

II. Juvat etiam ad humanorum instinctuum exactam cognitionem, ut hominum, ita & spirituum ac ingeniorum admirandam varietatem prænoscere; nam sicut vultu, ita & mente nemo alteri similis est. Uni dedit Dominus quinque talenta, alii duo; alii unum. Quidam sunt robusto corpore, sed ingenio difficili & obtuso: alii prompto subtilique ingenio pollent, sed ob continuas infirmitates omnis eorum vis languescit. Quidam solitudinis & contemplationis amantes, ad curam temporalium inepti sunt: alii ad actiones & negotia apti, ad contemplationem parum idonei reperiuntur. Quidam sinceri & aperti nullis animum involucris tegunt: alii suos conceptus intus premunt, nec nisi per ambages expromunt. Quidam spontaneis officiis, & jucunditate ac hilaritate omnium gratiam demerentur: alii severi & tristes ab omni hominum commercio abhorrent. Quidam nobili & erecto animo semper aliquid sub-

lime & generosum meditantur: alii ad omnem sordem projecti nihil se indignum putant, dummodò quæ concupiscunt consequantur. Rursum nonnulli sunt tardioris ingenii, qui nihilominus nativam hebetudinem industriâ corrigunt. Alii excellentissimi sunt, Angeli potius, quam homines, quorum quælibet secula vix unum, aut alterum protulerunt. Nihil est tam arduum, quod non attingant, nihil tam implicatum, quod non evolant, nihil tam difficile, quod non expediant. Constat autem experientia, quod ingenia acutiora facilius errant, rebusque novandis quam gerendis aptiora sunt, nam semper hærent, sibi que fingunt obstacula, quæ nunquam erunt, & importunis subtilitatibus omnia turbant. Tutiora verò sunt & magis tractabilia, quæ intra mediocritatem se continent. Porrò hujus diversitatis multa sunt causæ. Prima est animæ & corporis mutui consensus & conspiratio; patitur enim anima ab affectionibus corporis, à temperie & conformatione membrorum, ab organorum prava dispositione; corpus verò animi perturbationibus quasi procellis agitur & commovetur. Secunda est diversum cujusque temperamentum, variae scilicet primarum qualitatum combinationes, quæ sunt innumerabiles: mores autem animi sequi corporis temperamentum & Philosophi docent & experientia confirmat. Tertia ex variis perturbationibus oritur, quæ animum captivum trahunt, turbidorumque motuum seminaria sunt. Quarta è cæli terræque natura ducitur, sive ex aëris dispositione, ex qua diversos populorum & gentium mores esse constat: quædam enim nationes naturaliter bellicose, quædam imbelles sunt: nonnullæ feroces, aliæ mitēs: quædam ingenia mollia ob cæli clementiam, alia aspera suoque simillima cælo. His accedunt educatio, institutio, aetas, conditio, alimenta, leges majorum, conversatio, & alia ejusdem generis, quæ non solum alios ab aliis, sed singulos à seipsis per intervalla distinguunt. Dignus est qui audiatur hac de re differens Tertullianus (e). *Ut frugum seminibus una generis cujusque forma est, processus tamen varii; alia integro statu evadunt, alia etiam meliora respondent, alia degenerant pro conditione cæli & soli, pro ratione operis & curæ; pro temporum eventu, pro licentia casuum: ita & animam licebit, semine uniformem, sætu multiformem: nam & hic etiam de locis interest. Thebis hebetes & brutos nasci relatum est: Athenis sapiendi di-*

(d) Lib. 8. mor. c. 3.

(e) De Anima cap. 2. §.

endique acutissimos. Empedocles causam arguæ indolis & obtuse in sanguinis qualitate constituit, perfectum ac profectum de doctrina disciplinâ que deducit. Tamen vulgata jam res est gentiliû proprietatum. Comici Phrygas timidos illudunt; Sallustius vânos Mauros, & feroces Dalmatas pulsât: mendaces Cretas etiam Apostolus inurit. Fortasse an & de corpore & de valetudine aliquid accedat. Opimitas sapientiam impedit, exilitas expedit: paralytis mentem prodigit, phthisis servat. Quâto magis de accidentibus habebuntur, quæ citra corpulentiam & valentiam, vel acuum, vel obrundunt. Acuum doctrinæ, discipline, artes, & experientia, negotia, studia: obrundunt inscitia, ignavia, desidia, libidines, inexperientia, stia, vitia. Prout igitur hæ causæ diversimodè afficiunt homines, diversus quoque est eorum spiritus, diversi instinctus, diversæ motiones, & naturales impulsus, ut luce clariùs constat.

III. Ex his autem colligitur, quàm difficilis hujus instinctus cognitio. Est enim spiritus hominis veluti abyssus profundissima plena latibus & specubus, nemini pervia nisi Deo, & cui voluerit Deus revelare. Grande profundum est homo, inquit Augustinus (f), *cujus capillos tu Domine numeratos habes, & non numeratur in te: & tamen capilli ejus magis numerabiles sunt, quàm asfectus ejus & motus cordis ejus.* Nullus est hostis homini perniciosior, quàm proprius ipsius spiritus. Subdolos, fallax, captiosus est, volubilis, curiosus, quietis impatiens, amantissimus novitatum. Nihil est tam deforme ab imaginatione confictum, quo ille non occupetur; nihil tam absonum & inane, quod non amplectatur. Nunc divino spiritui famulari videtur, nunc diabolico servit; nec diù permanet in eodem statu. Callidissimus cum sit, mirabili subtilitate, ac industria se ipsum versat, ut se suaque commoda sub prætextu divinæ gloriæ & perfectionis occultet. Reverà tamen procul ab illo Dei gloria est, procul amor perfectionis: nam seipsum in omnibus quærit, se colit, se diligit, & sanctissima quæque à vero fine abstracta in seipsum tanquam in finem horribili sacrilegio convertit. Quare debet unusquisque cautius sibi & diligentius à seipso quàm à diabolo cavere: quia nulla est extra nos potentia, quæ nobis nocere possit, nisi nos ipsi impugnantibus arma, manum, & consensum præbeamus. Multi sunt quidem, qui nos impellunt in ruinam, impellit mundus, impellit diabolus, impellit homo: sed nemo acridus, nemo periculosus quàm homo. Quæris quis sit

(f) Lib. 4. Confess. c. 14.

iste homo? respondet Bernardus (g). *Quisque sui. Noli mirari, usque adeo homo impulsor sui est, & summet præcipitator, ut non sit quod ab altero impulsore formides, si ipse à te proprias contineas manus. Quis enim, inquit, (h) vobis nocere poterit, si boni æmulatores fueritis? Manus tua consensus tuus: si diabolo suggerente vel seculo suadente quod non oportet, assensum tuum tenueris, & non dederis membra tua arma iniquitati, nec permiseris regnare peccatum in tuo mortali corpore: bonum te æmulatorem probasti, cui malitia omnino nil nocuit. Impellit diabolus, sed non evertit, si quidem illi tuum negaveris assensum. Iste est, qui stantes in paradiso impulit invidus & evertit, sed consentientes, non resistentes. Est & Mundus impulsor, quia in maligno positus est: impellit omnes, sed & solos evertit amicos suos, id est consentaneos sibi. Ex quibus satis claret, quàm sit homo præcipuus impulsor sui, qui suo, sine alieno impulsu cadere potest, alieno absque suo cadere non potest. Cuinam horum præcipue resistendum? Nempe huic, qui è molestior, quò interior solis dejicere sufficit, cum sine ipso alii possint facere nihil.*

IV. Hæc sunt quæ ad notitiam proprii & naturalis instinctus generatim præmittenda fuerunt, nunc ad quædam singularia signa deveniendum est, quibus ejusdem malitia & nequitia evidentiùs innotescat.

I. Nonnulli memores peccatorum suorum, vel acerbissimæ Christi passionis imbre lacrymarum perfusi repente compungi solent, adeo ut etiam in semetipsos flagellis animadvertant: nonnulli etiam supernæ patriæ felicitatem considerantes subitâ quâdam jucunditate affecti extra se rapiuntur: quæ omnia non Dei spiritus, sed amor sui & propriæ mentis acumen, ac præceps quædam naturæ commotio operatur. Quod facilè ex hoc dignoscitur, quia cessante illâ commotione, impetuque sedato frigidi remanent & aridi, ac in solita vitia relabuntur. Spiritus autem divini motio non est otiosa, sed magna operatur, ubi est. Undè sequitur, ex hac parte difficillimam esse spirituum cognitionem, multa enim quæ sunt naturalis instinctus sæpè divino, sæpè etiam diabolico tribuuntur. Debet ergo unusquisque sedulo perferutari cor suum, ne à proprio spiritu decipiat, quem spiritum elationis Gregor. vocat (i). Hoc autem consequi nemo potest, nisi superbiâ è corde expulsâ, sedem Deo in se præparet sui dissidentia & humilitate. *Neque enim receptaculum*

LI 2

spi-

(g) Ser. 85. in Cant. (h) 1. Pet. 3. 12. (i) Lib. 7. mor. c. 3.

Spiritus Dei quisquam efficitur, ut idem Gregorius ait (k), nisi spiritu suo primitus evacuetur: nec requiescit spiritus Dei, nisi super humilem & quietum, & tractentem sermones Dei.

2. Contingit aliquando, ut opus aliquod quis incipiat verè propter Deum, eiusque gloriam & honorem, sed quia natura seipsam semper occultè quærit, sensim & non advertens divini beneplaciti in progressu obliviscitur, suumque commodum & delectationem quærit. Quod manifestè vel ex hoc apparet, quia si Deus successum operis infirmitate, vel alio casu impediatur, statim in anima perturbatio, inquietudo, turbidique motus excitantur, adeo ut aegrè divinæ voluntati acquiescat. Pauci sunt, qui perfectam omnino habeant malitiam naturalis instinctus in subtilissima & occultissima sui quæstione. Cum enim omne bonum appetitui consonum sit, facilè ad nos ipsos incurvamur, adeo ut etiam in intentionibus, quæ rectæ & divinæ nobis videntur, nos ipsos quæramus: quandoquidem id, quod placitum & commodum nobis est, magis allicit & afficit sensus & cor nostrum, idque potius respicimus in cunctis operationibus nostris, quam quod Dei est. Idem quoque accidit in ipso studio mortificationis, cum præsertim nimis anxium est: nam plerique sensus coercet, affectus cohibent, carnem castigant, ab omni voluptate abstinent, specie quidem virtutis, sed reverà ut videantur ab hominibus, vel ut quædam spiritali delectatione perfruantur. Qui gratiæ instinctu movetur, latere cupit: natura se prodit. Nec ipsi quidem ab hoc malo immunis sunt, qui lumine supernaturali abundant, ob frequentes considerationes, quibus ad seipsos insensibiliter convertuntur.

3. Ad orandum, ad bona opera exercenda sicut oportet, certissimum est nos indigere gratiâ Dei; sed certum quoque est, posse nos sine gratiâ actus virtutum exercere motivo humano, sive ex proprio amore, aut ex timore servili. Estque in nobis tam exiguum lumen; ut certò distinguere non possimus, ex quo principio operemur, divinone an humano, ex charitate an ex cupiditate. Optamus quidem sursum elevare cor nostrum, & ab omni conversione ad nos ipsos emundare; sed hoc ipsum desiderium interdum provenit ex aliquo nostro subtiliori & secretiori emolumento. Possimus enim desiderare ab omni nostro privato amore exui ob alium proprium amorem, possimus propter superbiam amare & optare humilitatem. Fit nimirum in nostris internis actionibus circulus impercep-

(k) In Psal. ult. poenit.

tibilis à nobis ad nos ipsos, semperque manet subtilissima quædam nobisque ignota radix philantia in corde; ita ut nonnunquam tunc maxime à divinis rationibus remoti simus, cum nos illis propiores arbitramur. Eliu Buzites apud Job (l) à spiritu Sancto se incitari credidit ad increpandum ipsum & amicos ejus, cum tamen à solo impetu proprii cordis moveretur. Quare reprehensus à Deo fuit, cujus causam agere videbatur, his verbis (m): *Quis est iste involvens sententias sermonibus imperitus?* Porro huic similes multi sunt, qui credunt se obsequium præstare Deo, cum eorum amor nihil aliud sit, quam concupiscentia, privati que commodi studium.

4. Si homo spiritualis, ut interdum contingit, aliquo sublimi lumine imbuatur, non facilè credendum est ab infusione gratiæ ipsum oriri; potest enim procedere vel ex naturali mentis acumine, vel ex usu meditandi, vel ex nuda rerum supernaturalium speculatione, jejuna & arida manente voluntate, & omni rore gratiæ destituta. Sicut arbor non ex ramis & floribus, sed ex fructibus æstimatur; ita lumen ex operibus pensari debet, si hæc cum illo consentiunt. Tum solerter indagandum, an quidpiam lumini immisceatur obscurum, impertinens, & à principiis christianæ perfectionis alienum. Nam ut docet Richardus (n), *Cum aliquis ad aliquod bonum movetur facilè & cum aliqua cordis levitate, timendum est, quòd huiusmodi levitas sit à carnalitate, maxime si aliquid ibi annexum sit, quod delectare humanitatem possit.* Item suspecta est cordis alacritas; quando impellitur ad aliquid homo cum quadam vehementia & impatientia dilationis, quia Spiritus sanctus modestus est, & tranquillus, & temperati sunt motus ejus. Rarus & difficilis est purus & verus amicitia amor erga Deum absque ulla sui consideratione. Si possent homines abscondi ab oculis Dei & Mundi, pauci bonum operarentur, pauci abstinerent à malo.

5. Post lapsum turbati, contristati, & quasi desperare se posse proficere, ex occulta superbia, suique confidentiâ procedit. Humilis enim non miratur se labi, novit enim quod sine Deo nihil potest mortalis infirmitas, & ideo gratiæ ejus auxilium petens culpam suam corde contrito & tranquillo detestatur, & velocius surgens cursum suum majori fervore prosequitur. Signum quoque est humani spiritus, cum quis ita suis exercitiis, officiis, ministeriis, tametsi bonis & sanctis adhæret, ut, si inde avocetur, & aliis à superioribus applicetur, in querelas & gemitus erumpat,

(l) Job 23. (m) Job 38.2. (n) In cant. cap. 17.

pat, deque sua perfectione actum putet, ac si mediis ad eam requisitis privetur. Non quia revera ea magis idonea & efficacia ad ejus consecutionem sine, sed quia in his vitioso affectu quiescebat, in his seipsum oblectabat, privatum suum commodum non Dei gloriam intendens. Amat natura quae pulchra, bona, & perfecta sunt, sibi que complacet in illis, atque inde fit, ut in rebus, studiis & operationibus suis, etiam spiritualibus, omnem defectum oderit. Quod si hujusmodi defectus animi cruciat & torquet; evidens est rei pulchrae & bonae amorem ex natura procedere.

6. Mover humanus spiritus homines doctos cupidosque scientiarum ad res divinas & supernaturales discendas & investigandas, ut super alios emineant, ut seipsum praedicent, ut curiositati satisfaciant. Hinc oriuntur verba magnifica, rara, & subtilia à multis prolata & scripta, quorum fructus est pruritus aurium, non salus aut conversio proximorum. Hinc libri Philosophorum stylo sublimi de virtute compositi, utpote spiritu & vitâ destituti, mentem distrahunt & spargunt per multa phantasmata; nec voluntatem accendere possunt ad pietatem, ad charitatem, ad unionem cum Deo. Sermo enim procedens ex instinctu naturae, quamvis in se multa bona contineat, fructu tamen exiguus est, similis aeri sonanti, & cymbalo tinnienti. Verba autem Dei spiritu animata, licet in se exigua & simplicissima sint, uberes fructus parturiunt. Solent etiam humanus spiritus facile distrahi & effundi ad exteriora, & bonarum cogitationum multitudine ac varietate delectari; atque ita avertitur ab unitate, quae summopere experenda & sola necessaria est.

7. Habet humanus instinctus, in his quae pertinent ad virtutem, comitem individuum prudentiam carnis; atque ideo plerique hominum vitae mediocritate contenti ad gradum heroicum non aspirant; omnia enim seipsis metiuntur, non potentia & efficacia divinae gratiae: & quia pati, deijci, & contemni timent; divitias, honores, corporis incolunitatem, cunctaque bona temporalia impensius amant, atque huc dirigunt quicquid agunt, quicquid loquuntur, quicquid meditantur. Se videlicet frui optant tanquam ultimo fine, & se statuentes tanquam idolum sui intentionem à Deo ad seipsum deflectunt, quibusdam quasi praestigiis è sede mentis emoti, ut suis commodis obsequantur. Sicut charitas non quaerit quae sua sunt, ita noxius sui amor semper quaerit quod suum est.

Hic adeo prava ac penetrabilis potentiae est, ut non solum terrenis & temporalibus, sed coelestibus etiam & spiritualibus, se immisceat, veneno suo inficiens studium orationis, usum sacramentorum, exercitationes virtutum: in quibus homines vel auram popularem captant, vel sanctitatis opinionem aucupantur, vel lumina à Deo obtinere, mollesque spiritus delicias, atque animi jucunditatem intendunt. Ad ipsa quoque poenitentiae opera permanat hoc virus, nam saepe post lapsum intemè dolet peccator, & vindice poenae carnem castigat, non propter Dei offensam uti par esset, sed ob notam infamiae, vel ob jacturam existimationis, quam apud homines subire formidat: vel quia saltem coram se ipso vult innocens apparere: cum autem in rebus caducis nulla requies inveniatur, tanta est in homine sui amante inconstantia, ut subinde studia & oblectamenta permutans, nec ipse quidem sciat quid velit, aut quid agat. Nunc in spem temerè erigitur, mox labitur in desperationem: nunc futili lætitiâ diffluit, mox marore conficitur. Modum scilicet non habet, nec medium tenet, semper in extremis. Similis est navi, quae vago cursu huc & illuc agitata saepius ad saxa alliditur ac tandem miserabili naufragio perit. Ut enim docuit nos Dominus, *Qui amat animam suam perdet eam.* Ad hunc unum perniciosissimum sui amorem dirigenda sunt quae cumque de humano instinctu dici possunt, quia ab illo omnis humana motio excitatur: quare ipsi eradicando omnis industria adhibenda, ut sint homines docibiles Deo, atque omnes humani affectus à Dei instinctu ad bonum impellantur.

CAPUT XIII.

De consolationibus, & desolationibus. Quae sint earum genera, quae causa. Illarum vicissitudo. Quae in illis pericula, quae damna cavenda. Quomodo anima graviore desolatione probari & purgari soleat.

I. **V**arios esse spiritus, varias item eorum motiones, ex his quae haecenus dicta sunt, perspicuum est. Sed quia omnes illorum instinctus vel in gaudium sive consolationem desinunt, vel in tristitiam sive desolationem; doctrinae ordo postulat, ut de consolationibus & desolationibus hoc Capite agamus. Est autem consolatio, si de Divina sermo sit, suavitas quadam & interna jucunditas ac delectatio, quae animam diversi-